Sukusolunluovuttajista valtava pula Suomessa – luovuttajien motivaatiotekijät ja näkemykset luovutusprosessista

Sukusolunluovuttaja motivoituu lähtemään luovutusprosessiin mainonnan, auttamisenhalun sekä muiden myönteisten kokemusten seurauksena. Hän toivoo saavansa riittävästi ajantasaista tietoa koko luovutusprosessin ajan. Klinikan puutteellinen informointi sekä kiireen tuntu vaikuttavat negatiivisesti luovuttajan kokemuksiin luovutusprosessista.

Halu auttaa motivoi luovuttajia

Vuoden 2024 ennakkotietojen mukaan julkisessa terveydenhuollossa tehdyistä hedelmöityshoidoista 40,3 % on tehty luovutetuilla sukusoluilla. Suomen lain mukaan luovuttajalle ei saa maksaa palkkioita luovutuksesta. Luovuttajan yleisimmät motivaatiotekijät ovat halu auttaa lapsettomia sekä halu mahdollistaa vanhemmuus muille.

Laaja-alaisemmat tiedot luovutusprosessista kiinnostavat luovuttajia

Luovuttajan toiveena on saada riittävästi tietoa myös mahdollisista riskitekijöistä luovutusprosessin aikana. Munasolunluovuttaja toivoo hyvää kivunhoitoa toimenpidepäivänä sekä toimenpiteen jälkeen. Laaja-alaisemmat tiedot, esimerkiksi lukumäärä, sukupuoli ja terveydentila, luovutetuista sukusoluista mahdollisesti syntyneistä lapsista kiinnostaisivat luovuttajaa. Myös laajemmat tiedot sukusolujen saajista kiinnostaisivat munasolunluovuttajia.

Luovuttajien näkemykset luovutusprosessista ovat pääosin myönteisiä

Klinikan toimesta luovuttajista tehdään henkilökohtaisia arvioita ulkonäöstä ja elämäntavoista, ja tämän seurauksena luovuttajat kokevat prosessin herkäksi ja arkaluontoiseksi. Luovuttajana toimimisesta kerrotaan harkitusti tavallisimmin lähipiirille tai lähimmille ystäville. Tuomituksi tai väärinymmärretyksi tulemisen pelon vuoksi ei haluta puhua avoimesti kaikille. Geenitestausta ei yleensä vastusteta osana prosessia ja osa jopa kannattaisi geenitestauksen laajentamista koskemaan useampia sairauksia.

Luovuttajan antamat arviot luovutusprosessista ovat kokonaisuudessaan erittäin myönteisiä. Yli puolet kaikista luovuttajista arvioivat kokonaiskokemuksensa erittäin myönteiseksi. Tyytyväisyyden taso säilyy vakaana vuosia. Luovuttajaa kohdellaan klinikalla arvokkaasti, huomioiden prosessin henkilökohtaisuus. Munasolunluovuttajan kivunhoitoon tulee panostaa riittävästi koko luovutusprosessin ajan. Olisi tärkeää mahdollistaa luovutusprosessin esiintuominen myös julkisessa terveydenhuollossa luovuttajien rekrytoimiseksi, jotta kertyneitä hoitojonoja saataisiin purettua.

Tiedot perustuvat juuri valmistuneen ylemmän AMK-tutkinnon opinnäytetyön tuloksiin. Opinnäytetyö toteutettiin integratiivisena kirjallisuuskatsauksena. Opinnäytetyön aineistossa on mukana 15 alkuperäistutkimusta, joiden laadunarviointi toteutettiin Joanna Briggs Instituten laadunarviointikriteeristöllä. Aineiston alkuperäistutkimusten joukossa ei ollut yhtään Suomessa toteutettua tutkimusta. Aineiston analysointi tehtiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Kirjoittaja Roosa Saarela on Kätilötyön kehittämisen ja johtamisen tutkinto-ohjelman (YAMK) opiskelija. Hänen opinnäytetyönsä "Sukusolunluovuttajien motivaatiotekijät ja näkemykset luovutusprosessista" valmistui lokakuussa 2026 Metropolia Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan koulutusyksiköstä.

Opinnäytetyö on luettavissa Theseus-tietokannassa osoitteessa <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2026110429124 >.